

A Főváros és a Kerületekre vonatkozó korábbi közigazgatási jogszabályok

(kiemelve a témára vonatkozó paragrafusok)

I.

Az 1994. évi XLIII. törvény Budapest Főváros közigazgatási területéről és kerületi beosztásáról (a kihirdetés napja 1994. április 26.).

2. §.

(1) Budapest Főváros közigazgatási területe a következő kerületekre tagozódik: I. kerület, II. kerület, III. kerület, IV. kerület, V. kerület, VI. kerület, VII. kerület, VIII. kerület, IX. kerület, X. kerület, XI. kerület, XII. kerület, XIII. kerület, XIV. kerület, XV. kerület, XVI. kerület, XVII. kerület, XVIII. kerület, XIX. kerület, XX. kerület, XXI. kerület, XXII. kerület és XXIII. kerület.

(2) A fővárosi kerületi képviselő-testület a Szervezeti és Működési Szabályzatában határozza meg a kerület elnevezését.

Megjegyzés: a kerületek csak római számmal vannak felsorolva, kerület neveket a törvény nem tartalmaz.

II.

Az 1949. évi XXVI. törvény Budapest Főváros területének új megállapításáról (a kihirdetés napja: 1949. december 11.).

1. §. Az Országgyűlés Budafok, Csepel, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Rákospalota és Újpest városokat, **Albertfalva**, Békásmegyér, Budatétény, Cinkota, Mátyásföld, Nagytétény, Pesthidegkút, Pestszentimre, Pestújhely, Rákoscsaba, Rákos-hegy, Rákoskeresztúr, Rákosliget, Rákosszentmihály, Sashalom és Soroksár községeket Budapest Fővárossal egyesíti.

2. §.

(1) A Főváros egyesített területe - igazgatási szempontból – kerületekre tagozódik.

(2) A kerületek számát, határát és elnevezését a Minisztertanács állapítja meg.

III.

A 4.349/1949.(XII.20.) M.T. számú rendelet Budapest Főváros kerületeinek megállapításáról

1. §. Budapest Főváros kerületei a következők: I. kerület, II. kerület, III. kerület (Óbuda), IV. kerület (Újpest), V. kerület, VI. kerület (Terézváros), VII. kerület (Erzsébetváros), VIII. kerület (Józsefváros), IX. kerület (Ferencváros), X. kerület (Kőbánya), XI. kerület, XII. kerület, XIII. kerület, XIV. kerület (Zugló), XV. kerület (Rákospalota), XVI. kerület, XVII. kerület, XVIII. kerület (Lőrinc), XIX. kerület (Kispest), XX. kerület (Pesterzsébet), XXI. kerület (Csepel), XXII. kerület.

Megjegyzés: A kerületek római számmal vannak felsorolva és zárójelben írva a kerület elnevezése.

IV.

Az 526/1940. közgyűlési számú szabályrendelet a székesfőváros közigazgatási kerületi határvonalainak újabb megállapításáról.

A szöveg a m.kir. belügyminiszter 41.398/1940-IV. számú jóváhagyó leiratában foglalt változásokat is tartalmazza. A leírás csak az 1930. XVIII. tc.-ben leírtaktól eltérő határvonalakat illetve **kerület elnevezéseket** tartalmazza:

2. §.

- Az I. kerület (Vár, Tabán, Krisztinaváros) határvonala változatlan
- A II. kerület (Viziváros) határvonala változatlan
- A III. kerület (Óbuda) határvonala változatlan
- A IV. kerület (Belváros) határvonala változatlan
- Az V. kerület (Szent István város) határvonala változatlan
- A VI. kerület (Terézváros) határvonala változatlan
- A VII. kerület (Erzsébetváros) határvonala változatlan
- A VIII. kerület (Józsefváros) határvonala változatlan
- A IX. kerület (Ferencváros) határvonala változatlan
- A X. kerület (Kőbánya) határvonala változatlan
- A XI. kerület (**Szentimreváros**), pontos körülhatárolható leírást tartalmaz dűlő nevek és utca nevek felsorolásával, értelemszerűen még Albertfalva nélkül.
- A XII. kerület (Hegyvidék) pontos körülhatárolható leírást tartalmaz dűlő nevek és utca nevek felsorolásával
- A XIII. kerület (Angyalföld) pontos körülhatárolható leírást tartalmaz dűlő nevek és utca nevek felsorolásával
- A XIV. kerület (Zugló) pontos körülhatárolható leírást tartalmaz dűlő nevek és utca nevek felsorolásával.

Megjegyzés: A rendelet szövege taxative tartalmazza a Szentimreváros elnevezést.

V.

Az m. kir. belügyminiszter 2.130/1930.B.M. eln. számú rendelete Budapest székesfőváros területének közigazgatási kerületi beosztása tárgyában.

- Az I. közigazgatási kerület (Vár, Tabán, Krisztinaváros) határvonalai: (pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- II. közigazgatási kerület (Viziváros) határvonala:

- (pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- III. közigazgatási kerület (Óbuda) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- IV. közigazgatási kerület (Belváros) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- V. közigazgatási kerület (Lipótváros) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- VI. közigazgatási kerület (Terézváros) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- VII. közigazgatási kerület (Erzsébetváros) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- VIII. közigazgatási kerület (Józsefváros) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- IX. közigazgatási kerület (Ferencváros) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- X. közigazgatási kerület (Kőbánya) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- XI. közigazgatási kerület (**Kelenföld, Lágymányos**) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek felsorolásával)
- XII. közigazgatási kerület (Hegyvidék) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek és helyrajzi számú telkek felsorolásával)
- XIII. közigazgatási kerület (Angyalföld) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek és helyrajzi számú telkek felsorolásával)
- XIV. közigazgatási kerület (Zugló) határvonala:
(pontosan körülhatárolható leírás utcanevek és helyrajzi számú telkek felsorolásával)

A városrészek meghatározásának szabályozása

A történeti, városfejlődési, településmorfológiai szempontok alapján meghatározott városrészek lehatárolására és alkalmazására egyre nagyobb igény jelentkezett. Ezért a Központi Statisztikai Hivatal 1995-ben adatokat kért a Főváros, a fővárosi kerületek jegyzőitől, a képviselő-testületek illetve a Fővárosi Közgyűlés által külön határozattal megállapított vagy a városrendezési terv keretén belül elfogadott városrészek megnevezéseiről és határainak leírásairól.

A KSH kiadásában 1996. év elején megjelent a Magyar Köztársaság Helyiségnévtára, amely a hagyományokat követve rendszerezi a települések, benne a fővárosi területi egységeket, valamint a kerületeket is. Az 1995. júliusi közigazgatási beosztás szerint az 1990. évi népszámlálás adatai alapján. A helyiségek – beleértve a fővárost is – központi belterületén belüli településrészekre vonatkozó adatokkal eddig nem rendelkezett a KSH.

A főváros városrészeinek elnevezése az 1990. évi LXV. törvény, az Ötv. értelmében - a kerületi önkormányzat képviselő-testületi véleményének kikérésével – a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartozik.

A Fővárosban először 10 fővárosi kerület városrészeinek elnevezését és határait állapította meg a Fővárosi Tanács 75/1990., 76/1990., a 140/1990. és a 160/1990. számú határozataiban. Ezt követték napjainkig a Fővárosi Közgyűlés idevonatkozó határozatai.

A határozatokban foglaltak szerint a főváros közigazgatási határain belül 1996-ban **194 városrész** volt. A XI. kerületben 20 városrész volt (nem ideszámítva a döntően az I. kerülethez tartozó Tabán városrészt). A XI. kerület városrészeit illetve annak határait az 1. számú melléklet tartalmazza.

Ezen számok nem véglegesek, mert új városrészek (vagy régiek!) születnek, szülehetnek. A KSH 2003-ban megjelent Helyiségnévtárában **197 városrész** leírása található, benne a XI. kerület két új városrésze, a régi Nádorkert helyén körülhatárolt Nádorkert városrész és a Lágymányos területén kialakított Infopark városrész.

Tehát a leírtak figyelembevételével mód és lehetőség van új városrész kialakítására javaslatot tenni a Fővárosi Közgyűlés felé.

Szentimrevárosról

Szentimreváros gyökereinek megismeréséhez 2 kultúrtörténeti anyagot illetve dokumentumot volt módom áttanulmányozni.

A „Historia Domus” a Szent Imre Ciszterci Egyházközség 1917. május 14-e vagyis megalakulása óta vezetett (az adott korban cizellált kézírással) kortörténeti dokumentuma, amely az egyházközség kronológiai eseményei mellett a városrész minden kiemelkedő eseményét is rögzíti.

A „Szentimreváros története és szellemiségének kialakulása” címmel 1993-ban jelent meg a Szentimrevárosi Egyesület gondozásában egy képekkel is illusztrált tanulmány. (A kiadást a XI. kerületi Önkormányzat Kulturális Bizottsága jelentős anyagi hozzájárulással támogatta.)

Szentimreváros mint Dél-Budai városrész döntően az itt élő polgárainak szívében élt és él. A kevés vonatkozó jogforrástól eltekintve kialakulására, megszületésére az alábbi – meglehetősen szubjektív módon összeállított – társadalmi tényezők és események hatottak, amelyek – nomen est omen – viselik vagy hat rájuk a Szent Imre név.

- A hajdani vincellér képző helyén a Gellért-hegyen, a Ménesi úton 1939-ben nyitotta meg kapuit a Magyar Királyi Kertészeti Akadémia.
- A József Nádor Műegyetem ideköltözésével nagy hírű professzorok és családjaik, adjunktusok, tanársegédek tekintélyes hányada költözött e vidékre.
- 1910-ben megnyílt a Szent Imre Kollégium a mai Bartók Béla út 19. szám alatt. Felépült a Szent Imre Gimnázium (1929) és a Szent Margit Leánygimnázium (1932).
- A főváros 1929. november 19-én a Villányi út nevét Szent Imre herceg útjára, a Ménesi út nevét Nagyboldogasszony útjára változtatta.
- A jubileumi Szent Imre év 1930 (halálának 900. évfordulója) keretén belül leplezték le a Körtéren Kisfaludy Strób Zsigmond Szent Imre szoborcsoportját.
- Felépült a Ciszterci rend Szent Imre temploma (felszentelésének időpontja 1938. november 6-a.).
- 1991-ben megalakult a Szentimrevárosi Egyesület jelenlegi taglétszámával (190-200 fő), kerületünk egyik legnagyobb civil szervezete.

A Szentimreváros elnevezésében híven tükrözte az 1930-as évek társadalmi hangulatát, itt élő polgárainak életérzéseit – akiket oly sok mindentől fosztott meg Trianon – most hitet és erőt reméltek jelenükhöz és jövőjükhöz városrészük névadójától.

Szentimrevárost – mint önálló városrészt – Újbuda, ha nem is óvárosaként (ez kicsit bizarr volna), hanem mint történelmi belvárosát lehetne elképzelni (2. számú melléklet). Határai lennének: Ménesi út, Mányoki út, Kelenhegyi út, Budafoki út, Bocskai út, Karolina út, Alsóhegy utca. Ezekkel a határokkal a Szentimreváros – mint önálló városrész – a lehető legkevesbé hatna a 3 területében csökkenő városrész (Gellért-hegy, Lágymányos, Kelenföld) meglévő értékeire, jellegére.

Budapest, 2005. május

Major Gyula